

Internasjonal handel og handelsavtaler

Seminar for NMBU-studenter
25. oktober 2017

Arne Ivar Sletnes, Norsk Landbrukssamvirke

Er internasjonal handel med mat bra?

I så fall – hvorfor?

Handel med mat er bra fordi

- Bidrar til økonomisk utvikling
- Mange land klarer ikke produsere nok
- Ingen land kan produsere alt
- Øker velferd og tilfredshet i befolkningen
- Styrker internasjonalt samarbeid

Kan internasjonal handel med mat være en trussel for Norge?

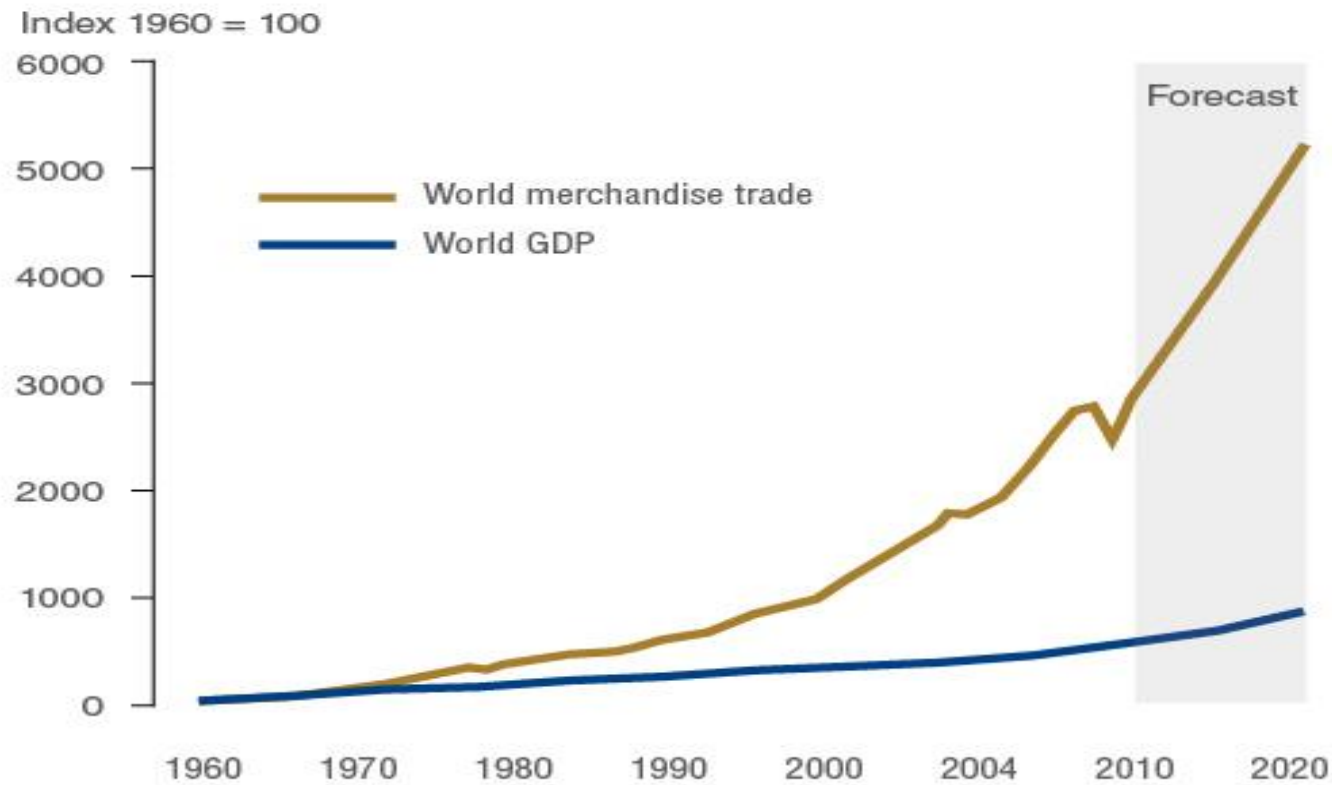
I så fall – på hvilken måte?

Fri handel på tvers av landegrenser truer

- **Norsk matsikkerhet og beredskap**
 - **Norsk jordbruk**
 - **Norsk matindustri**
- Trenger internasjonalt handelsregelverk som stimulerer de positive sidene og samtidig ivaretar landenes behov og interesser.
- Handelsavtaler er helt nødvendig

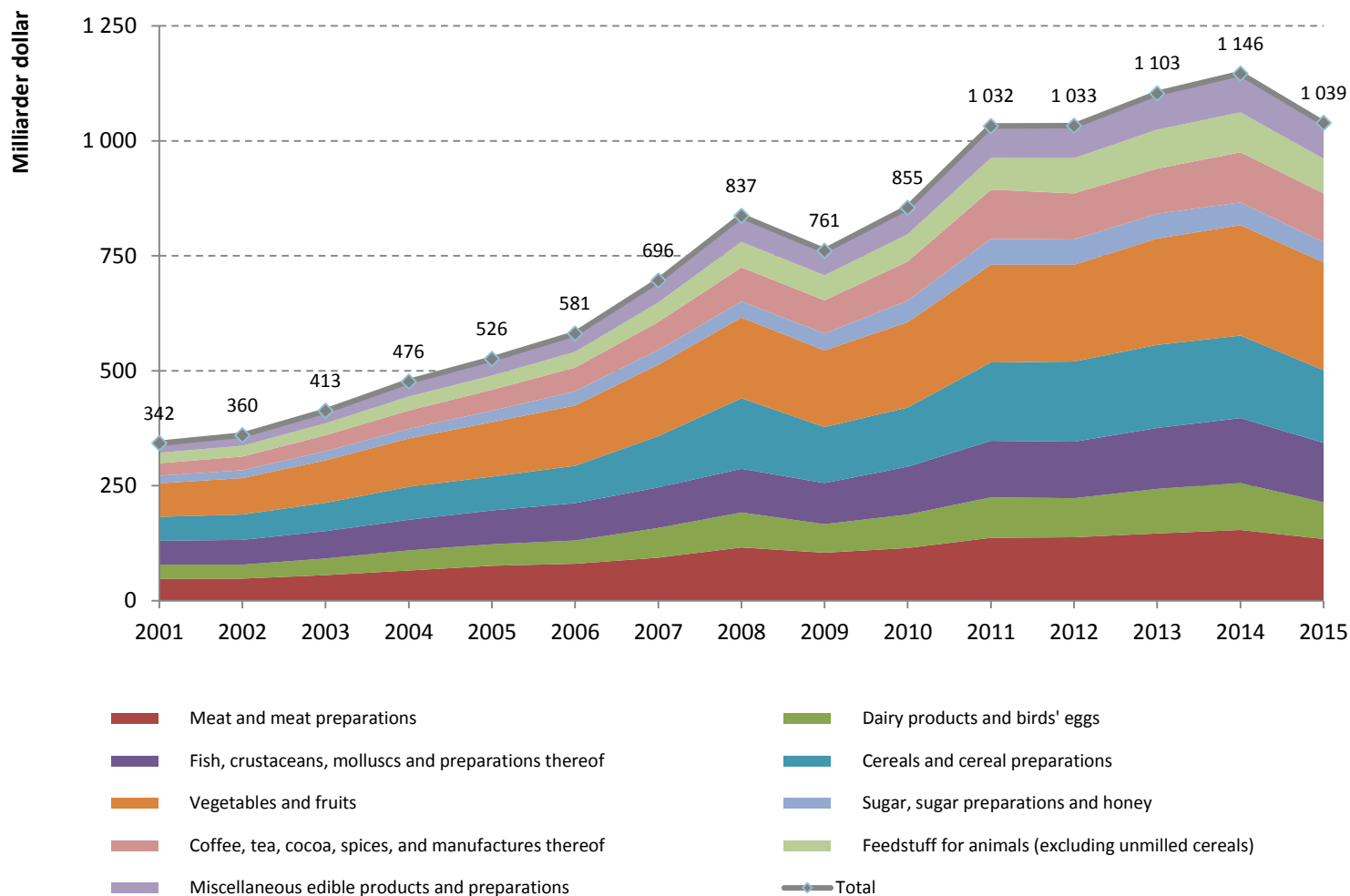
Verdenshandel - utvikling

Chart 3.4: World trade and GDP

Source: WTO, Oxford Economics

Verdenshandel med mat

Kilde: United Nations Conference on Trade Development

Størrelsen på verdenshandelen med mat

10-15 prosent
av global produksjon

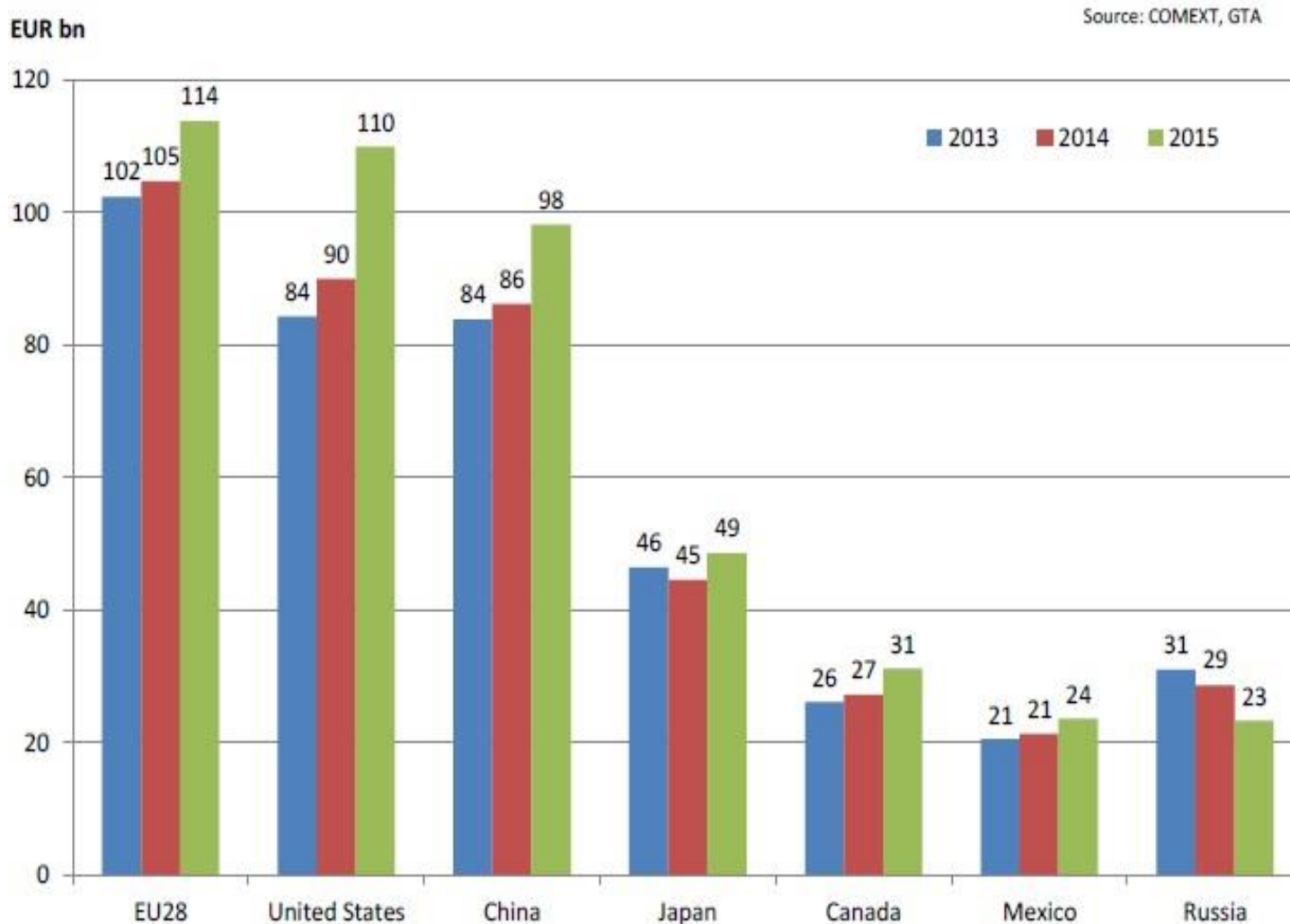
Men har vokst betydelig

Hvor mye handles internasjonalt?

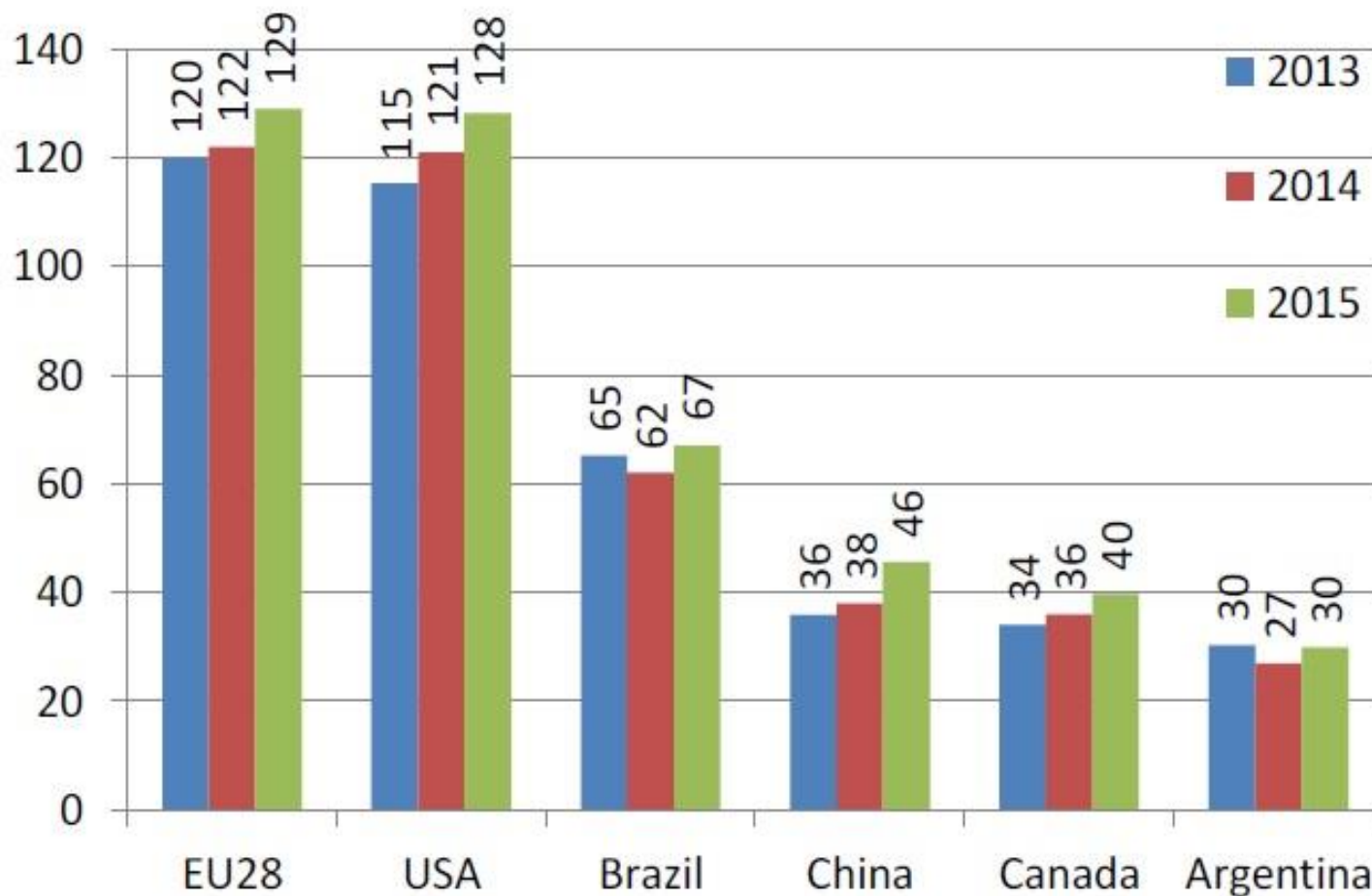
- Hvete – 21%
 - Storfe – 14%
 - Fjørfe – 11%
 - Epler – 11%
 - Meieri – 9%
-
- Lam – 7%
 - Gris – 6%
 - Egg – 3%
 - Friske grønnsaker – 1%

Største importører

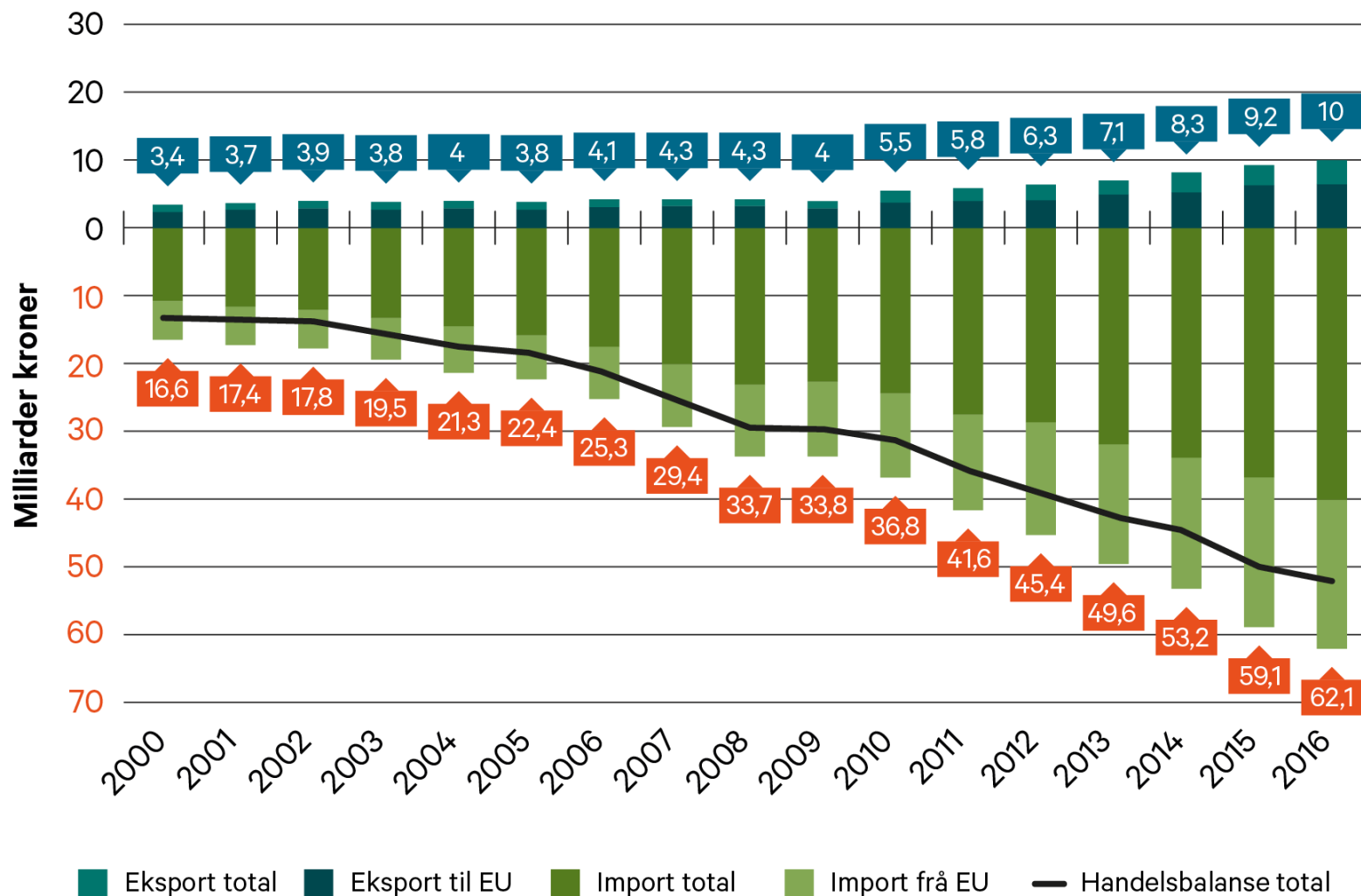

Største eksportører

Source: COMEXT, GTA

Norsk landbruksvarehandel

Verdens handelsorganisasjon, WTO

- WTO-avtalen (1995) setter ytre rammer for landbrukspolitikken i Norge
- Forpliktelser:
 - Innretning og nivå på offentlig støtte til landbruket
 - Markedsadgang – hvor høye tollsatser vi kan ha
 - Eksportstøtte –maksimalt støttenivå

WTO: landbruks-støtte

- Redusere innenlands handelsvridende («gul») støtte
 - *Prisstøtte*
Merverdi for norsk jordbruk av «målpriser» på hvete, havre, bygg, rug, oljefrø, geitemelk, kumelk og gris
 - *Overføringer over jordbruksavtalen*
Grunntilskudd geit, lam og ull, distrikts- og kvalitetstilskudd frukt, bær og grønnsaker, transportstøtte storfe, svin, lam, egg og dyrefôr, tilskudd til fruktlager.
- Må holde oss under 11,4 mrd kroner
- 2015: 10,7 mrd

WTO: tollvern

- Vedtatt maksimale tollsatser for alle produkter
- Tollsatser fastsatt ut fra forskjellen mellom norske priser og priser på verdensmarkedet 1986-1988
- Tollsatsene er bundet for fremtiden
- Kan velge mellom spesifikk (krone) toll eller prosent-toll, utfra hva som gir best beskyttelse

WTO: eksportstøtte

- Direkte subsidier til eksport
- Maks årlig eksportstøtte 493 mill kroner
- I tillegg: begrensninger på eksportkvanta

Ny helhetlig WTO-avtale?

- Iherdig innsats siden 2001
- Gav opp i 2015
- Satser nå på små sektor-avtaler
- Ny avtale om å kutte all eksportstøtte innen 2021
- Ny avtale om redusert landbruksstøtte???
- Ikke ny «toll-avtale»

EØS-avtalen

- Handel med jordbruksprodukter (Artikkel 19), tollfrie importkvoter
 - Ost
 - Kjøtt
 - Grønnsaker
 - Planter og blomster
- Handel med industrielt bearbeidede produkter

Blir verden mer proteksjonistisk?

**Tja, USA har skrotet
«TPP», lagt «TTIP» i
fryseren, og truet
med å si opp NAFTA**

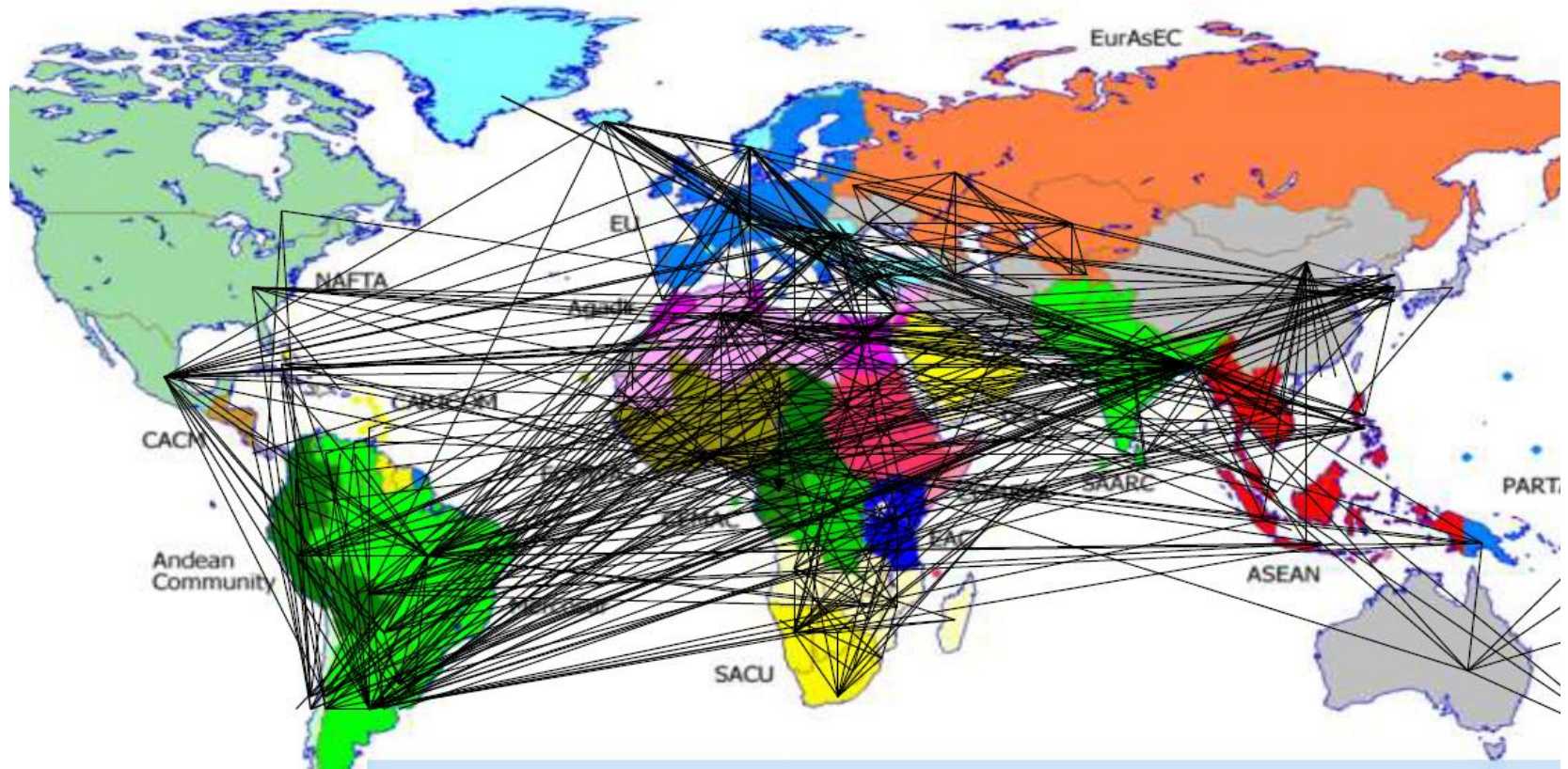
**Men nei, liberalisering av verdenshandelen vil
fortsette**

«Bilateral» liberalisering

- Eksisterende handelsavtaler gjelder fortsatt
- Store deler av verden jobber for liberalisering
- Nye bilaterale avtaler står i kø
- **Fortsatt liberalisering av handelen**

Globalisering - liberalisering

Norge går foran i handelsliberaliseringen

- Ambisjon: nye bilaterale avtaler med store økonomier
- Ønsker en friere handel med landbruksvarer
- Landbruk - ikke grunn til å hindre forhandlinger
- Handelspolitikk og landbrukspolitikk spriker

Hva kan vi vente oss av frihandelsavtaler?

- Verdens største kjøtt-eksportør – Brasil + Argentina, Uruguay og Paraguay
- Verdens største matprodusent - Kina
- Storbritannia – store på lam
- Landbruksnasjonen Mexico
- Kjøtteksportøren Canada?
- USA, Australia, New Zealand???
- Nye avtaler med EU?

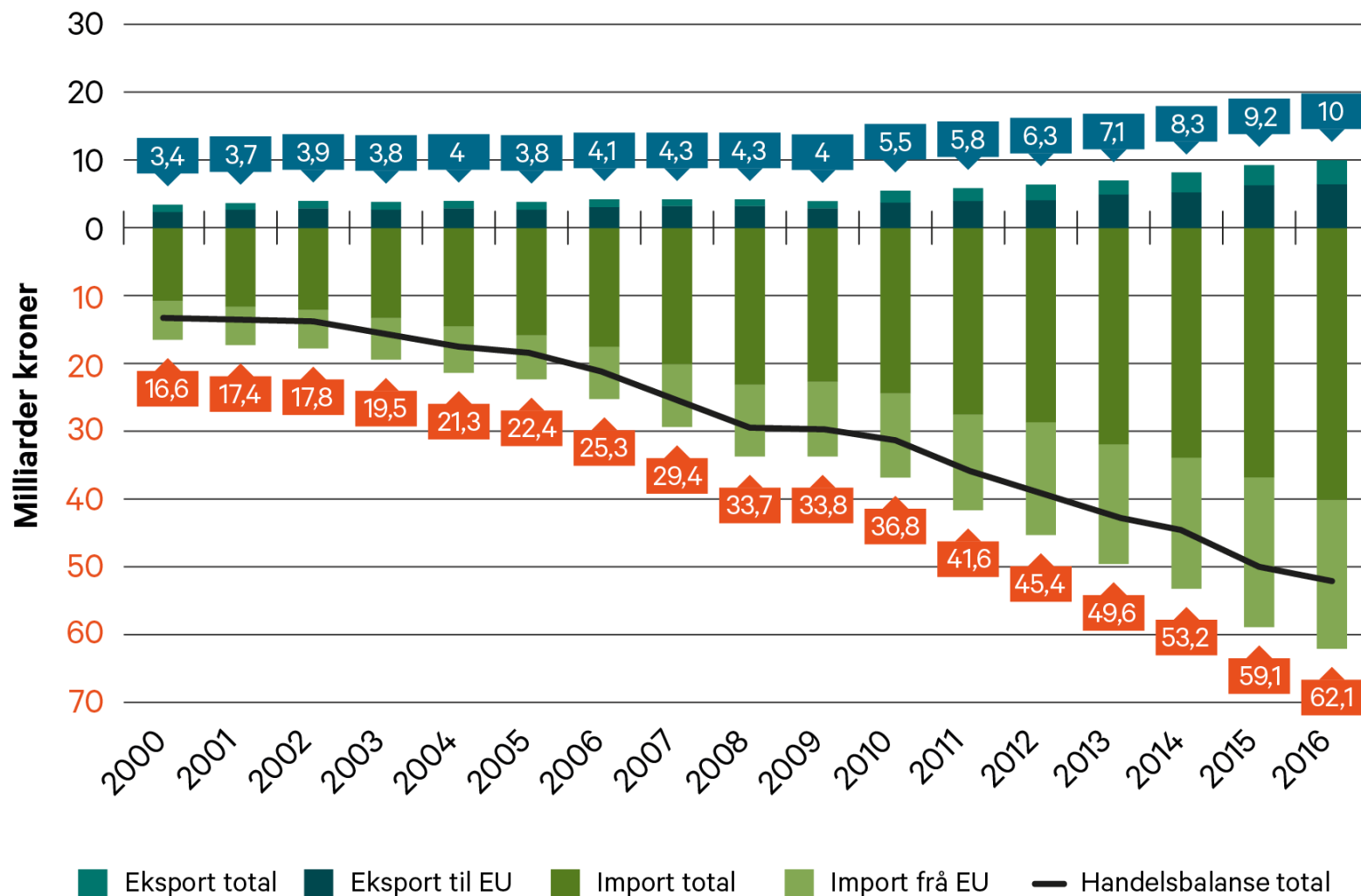

Tollvernet forvitrer

- Stadig flere **hull i «tollmuren»**
 - Tollfrie kvoter
 - Reduserte tollsatser
- Annerledeslandet Norge, særnorske priser og kostnader – «**tollmuren» blir lavere**
- Økende import
- Redusert handlingsrom for prisutvikling og produksjonsvolum

Norsk landbruksvarehandel

Mulighetsrom

- **Matsikkerhet høyere på dagsorden**
- **Jobbe for mest mulig hensiktsmessige handelsavtaler**
 - Globalt framfor fragmentert
 - Bærekraft og rettferdige konkurransevilkår
 - Unike fortrinn
- **Styrke tollvernet gjennom økt konkurransekraft**
 - Produsere billigere
 - Produsere bedre
 - Utvikle og rendyrke konkurransefortrinn
-

Takk for meg

NORSK
LANDBRUKSSAMVIRKE